

だいいっしょう

第一章：あいさつ・しょうかい

Hälsningsfraser och presentation

りょうこ: やまださん、おはようございます。

やまだ: あ、りょうこさんですか。
おはようございます。おげんきですか。

りょうこ: ええ、げんきです。これは
わたしの むすこです。
なまえは しょうじと いいます。

I

しょうじ: はじめまして。はしもと
しょうじです。どうぞ よろしく。

やまだ: はじめまして。やまだ ようこです。
しょうじさんはちゅうがくせいですか。

しょうじ: いいえ、ちゅうがくせいでは
ありません。まだ しょうがくせいです。

かづよ: けいこさん、ひさしぶり。げんき？

けいこ: うん、かづよさんは？

かづよ: まあまあ。ちょっと ねぶそく。

けいこ: そう... せんぱいを
しょうかいします。
こちらは わたなべせんぱいです。
かづよさんは ともだちです。

かづよ: はじめまして。はしもと かづよです。
どうぞ よろしく おねがいします。

わたなべ: わたなべ じゅんじです。
どうぞ よろしく。

Ryōko: Yamada-san, ohayō gozaimasu.

Yamada: A, Ryōko-san desu ka?
Ohayō gozaimasu.
O-genki desu ka?

Ryōko: Ē, genki desu.
Kore wa watashi no musuko desu.
Namae wa Shōji to iimasu.

Shōji: Hajimemashite. Hashimoto
Shōji desu.
Dōzo yoroshiku.

Yamada: Hajimemashite. Yamada Yōko desu.
Shōji-san wa chūgakusei desu ka?

Shōji: Ē, chūgakusei dewa arimasen.
Mada shōgakusei desu.

Kazuyo: Keiko-san, hisashiburi. Genki?

Keiko: Un, Kazuyo-san wa?

Kazuyo: Māmā. Chotto nebusoku.

Keiko: Sō...
Senpai o shōkai shimasu.
Kochira wa Watanabe-senpai desu.
Kazuyo-san wa tomodachi desu.

Kazuyo: Hajimemashite.
Hashimoto Kazuyo desu.
Dōzo yoroshiku onegai shimasu.

Watanabe: Watanabe Junji desu.
Dōzo yoroshiku.

Ryōko: God morgon fru Yamada.

Yamada: Åh, är det fru Hashimoto?
God morgon.
Hur mår Ni?

Ryōko: Tack, bra.
Det här är min son.
Han heter Shōji.

Shōji: God dag.
Hashimoto Shōji.
Trevligt att råkas.

Yamada: Angenämt. Yamada Yōko.
Går du på högstadiet?

Shōji: Nej, jag går inte på högstadiet.
Jag går fortfarande på mellanstadiet.

I

Kazuyo: Keiko, det var länge se'n. Hur är det?

Keiko: Bra, hur är det själv?

Kazuyo: Så där. Lite sömnbrist.

Keiko: Visst ja...
Jag ska presentera dig för en senior.
Det här är Watanabe-senpai.
Kazuyo-san är min vän.

Kazuyo: God dag.
Hashimoto Kazuyo.
Angenämt.

Watanabe: Watanabe Junji.
Angenämt.

Glosor

aisatsu (挨拶) hälsning
shōkai (紹介) presentation
ē (ええ) ja (avspänt)
desu (です) är (artigt)
kore wa (これは) den här
watashi (私) jag
musuko (息子) son
namae (名前) namn
...to iimasu (…といいます) heter...
chūgakusei (中学生) högstadiestuderande
īe (いいえ) nej
dewa arimasen (ではありません) är inte
mada (まだ) än
shōgakusei (小学生) låg-mellanstadiellev
un (うん) ja (familjärt)
māmā (まあまあ) inte så bra, medelmåttig
chotto (ちょっと) litet
nebusoku (寝不足) sömnbrist
senpai (先輩) senior (mer erfaren person)
...o shōkai shimasu (…を紹介します) presentera...
kochira wa (こちらは) det här (artigt)
tomodachi (友達) vän
nihon-jin (日本人) japan
kanojo (彼女) hon; flickvän
kare (彼) han
chugoku-jin (中国人) kines
sensei (先生) lärare, mästare etc.
Suwēden (スウェーデン) Sverige
ōsama (王様) kung
Nihon (日本) Japan

ie (家) hus; hem
iya (いや) nej (familjärt)
hai (はい) ja
daigakusei (大学生) universitetsstudent
sō desu (そうです) det stämmer
kōhai (後輩) minior (mindre erfaren person)
kyaku (客) gäst, kund, passagerare etc.
yaoya (八百屋) grönsakshandlare
ryōshi (漁師) fiskare
kankōkyaku (観光客) turist
amerika-jin (アメリカ人) amerikan
demo (でも) men
haiyū (俳優) skådespelare
nihon-go (日本語) japanska språket
gakkō (学校) skola

Några hälsningsfraser och andra vardagliga uttryck

Följande uttryck används dagligen i Japan

ohayō gozaimasu (おはようございます) god morgon
kon'nichiwa (今日は) god dag
konbanwa (今晚は) god kväll
sayōnara (さようなら) adjö, farväl
oyasuminasai (お休みなさい) god natt
dewa mata/jā mata (では又/じゃあ又) på återseende, vi ses
itterasshai (行ってらっしゃい) (säger man till någon som går hemifrån)
ittekimasu (行ってきます) (säger man när man själv går hemifrån)
tadai (ただいま) (säger man när man kommer hem)
okaeri nasai (お帰りなさい) välkommen hem
o-genki desu ka?/genki desu ka? (お元気ですか/元気ですか) hur står det till?
o-hisashiburi desu (お久しぶりです) det var länge sedan
arigatō (ありがとう) tack
dōmo arigatō gozaimasu (どうも有り難うございます) tack så mycket
sumimasen (すみません) ursäkta; tack

Den klassiska geishan ser man idag nästan uteslutande i Kyoto. Hon måste vara oerhört påläst och kunna sjunga och spela de traditionella japanska instrumenten. Att ha en geisha som sällskapsdam är alltid en mycket kostsam historia.

Grammatik och uttryck

1 XはYです

I japanskan är det inte nödvändigt att tala om vad subjektet är om detta redan framgår av sammanhanget. Vidare saknas ord såsom "det" och "en" (som i **Det är en** tavla). En japansk mening kan alltså se ut på följande sätt:

はしもと かつよです。

(Jag) är Hashimoto Kazuyo.

にほんじんです。

(Hon) är japanska.

ともだちです。

(Han) är (en) vän.

Som vi kan se motsvarar ordet **desu** här svenskans "är" (även om **desu** i strikt bemärkelse inte är något verb). I de fall då subjektet inte är känt bildar man en sats enligt följande princip:

x wa y desu = x är y.

わたしは はしもと かつよです。

Jag är Hashimoto Kazuyo.

(Jag heter Hashimoto Kazuyo.)

かのじょは にほんじんです。

Hon är japanska.

かれは ともだちです。

Han är en vän.

2 Partikeln は (wa)

Det lilla ordet **wa** är en s.k. partikel. (En beteckning på denna ordklass som ofta förekommer i andra språk är "postposition".) En partikel talar om vad substantivet har för relation i satsen, t.ex. om det är subjekt eller objekt etc. Partikeln **wa** talar om vad som är meningens topic, d.v.s. tema. På svenska skulle detta kunna uttryckas, något konstlat: vad gäller....

かつよは にほんじんです。

Kazuyo är japanska./Vad gäller Kazuyo, så är hon japanska.

Ofta är topicen också subjekt, men får inte förknippas med subjektspartikeln **ga**, som dyker upp senare.

Observera att partikeln **wa** skrivs **は** och inte **わ**.

3 です/では ありません

Ordet **desu** motsvarar som sagt svenskans "är". Grundformen är **da**, och dyker upp i senare kapitel. Den negerande formen av **desu** är **dewa arimasen**, alltså "är inte". (En mer talspråksmässig variant är **ja arimasen**.)

にほんじんですか。

Är Ni japan?

いいえ、にほんじんでは ありません。

ちゅうごくじんです。

Nej, jag är inte japan. Jag är kines.

Imperfektformerna av dessa ord är följande:

desu ⇒ **deshita**

dewa arimasen ⇒ **dewa arimasen deshita**

やましたさんは せんせいでした。

Herr Yamashita var lärare.

**キム・ミヨンスクは にほんじんでは
ありませんでした。**

Kim Myōng-suk var inte japan.

4 Frågande meningar

Till skillnad från svenskan påverkas inte ordföljden i japanskan av huruvida meningen är ett påstående eller en fråga. Istället sätts partikeln **-ka** efter verbet för att uttrycka en fråga.

Jämför följande exempel:

げんきです。

Jag mår bra.

げんきですか。

Mår du bra?

しょうがくせいです。

Jag går på låg- mellanstadiet.

しょうがくせいですか。

Går du på låg- mellanstadiet?

När man talar familjärt uteblir **desu** (se "Artighet" i detta kapitel) och istället markerar man en fråga med hjälp av tonfall, ofta utan partikeln **-ka**. Jämför med franskans Ça va? Ça va.

げんき?

Hur mår du?

げんき。

Jag mår bra.

あなたは しょうがくせい?

Går du på låg- mellanstadiet?

わたしは しょうがくせい。

Jag går på låg- mellanstadiet.

5 Partikeln の

Partikeln **no** kopplar samman två substantiv. Det markerar att substantiv 2 hör till substantiv 1. Resultatet svarar ofta mot svenskans genitiv-s.

わたしの むすこ

Min son

スウェーデンの おうさま

Sveriges kung

Men partikeln **no** har betydligt vidare användningsmöjligheter och betydelser än så. I följande exempel finns tre tolkningsmöjligheter:

にほんの いえ = 1) japanskt/ japanska hus
2) hus i Japan
3) Japans hus

6 Pluralis

Det finns i japanskan ingen egentlig motsvarighet till svenskans pluralis. I de flesta fall framgår det av sammanhanget om ett substantiv skall betraktas som "ett" eller "flera". Naturligtvis finns det sätt att uttrycka flertal utan att nämna exakt antal*, men generellt är sådan information överflödigt i japanska. Alltså kan **Suwēden no ōsama** syfta på såväl en svensk kung som samtliga svenska kungar.

7 はい/いいえ

Motsvarigheten till svenskans ja och nej är **hai** (mer avslappnat **ē**) och **ie**. De familjära varianterna av dessa ord är **un** (=mm) respektive **iya** eller **uun** (=nä). Det är mycket viktigt att komma ihåg att en japan vanligtvis istället för, eller i kombination med dessa ord, svarar med en verbfras.

あなたは だいがくせいですか。

Är du universitetsstudent?

(ええ、)そうです。

Ja, det är jag. (eg. Ja, så är det.)

På japanska besvarar man alltid en fråga som om frågan vore ett påstående, medan man på svenska svarar ja eller nej beroende på om det faktiska förhållandet är positivt (ja, jo) eller negativt (nej). Sålunda svarar en japan och en svensk annorlunda på negerande frågor.

あなたは だいがくせいでは ありませんか。

Är du inte universitetsstudent?

いいえ、だいがくせいです。

Jo, det är jag. (eg. Nej, (det stämmer inte,) jag är universitetsstudent.)

Hai kan även användas för att visa att man uppfattat vad någon säger, att man är med på noterna.

* se kapitel 12, "Kollektiv".

8 Artighet

Japanska är ett språk där grad av artighet spelar en mycket stor roll. I denna bok kommer vi främst att öva på artigt tal och familjärt tal. Familjärt tal använder man till folk som står en nära, helst i samma ålder som en själv, eller till yngre personer. Nu för tiden använder de flesta japaner familjärt tal även när de talar med sina föräldrar eller inte allt för obekanta släktingar. Till övriga personer bör man använda artigt tal. Man kan uttrycka skillnader i artighet med hjälp av prefix, suffix, titulering, särskilda substantiv, partiklar, men framför allt verb. Verbet "är" i familjärt tal uteblir ofta i påståendesatser:

やましたせんせいは おげんきですか。

Magister Yamashita, mår Ni bra?

ええ、げんきです。

Ja, det gör jag.

けいこさん、げんき？

Keiko-san, mår du bra?

うん、げんき。

Mm, det gör jag.

För en svensk kan japanskans fixering vid artighet verka litet främmande och i samtal med japaner rent av förvirrande, men kom ihåg att i början alltid ta det säkra för det osäkra och tala artigt och formellt även om din samtalspartner inte gör det.

9 Titulering

När man tilltalar någon på japanska sätter man ofta ett suffix på personnamnet, som ett slags titulering. Här är några vanliga sådana suffix:

~せんせい Används till lärare, läkare eller andra framstående personer inom ett visst yrke. Sätts på familjenamnet. Kan även användas som separat ord, ungefär som svenskans "magistern".

~せんぱい Används på samma sätt som -sensei, fast till personer som har mer erfarenhet än en själv på exempelvis en arbetsplats, skola, idrottsklubb etc., men som inte är chef eller "mästare" (sensei). Motsatsen kallas **kōhai**.

~さま Mycket artigt till folk generellt. Sätts på familjenamnet. Ett måste på adressaten när man skriver brev! Vanligt på många substantiv som kan kräva artigt uttryck, t.ex. **kyaku** (gäst, kund, passagerare) ⇒ **o-kyaku-sama**.

~さん Artigt. Standard på såväl familjenamn som förnamn. Kan precis som -sama även stå som suffix till många substantiv, t.ex. namn på yrken.

yaoya (grönsakshandlare) ⇒ **yaoya-san**

~くん Används till

- 1) unga pojkar, och läggs till antingen familjenamnet eller förnamnet
- 2) yngre, underordnad man eller kvinna på arbetsplats, läggs då främst till familjenamnet.

~ちゃん Används till flickor, pojkar och unga kvinnor, ibland även till unga män (men då med en mer ironisk underton). Smeknamn!

10 Namnskick

Enligt japanskt namnskick kommer familjenamnet alltid före förnamnet, alltså Kurosawa Akira snarare än Akira Kurosawa (en berömd filmregissör). Det är givetvis alltid artigare att nämna någon vid familjenamnet än förnamnet. Japaner använder också hellre namnet på den de talar med istället för ordet "du", oavsett om de är familjära eller artiga.

I Japan övertar kvinnan sin makes familjenamn då hon gifter sig. Även barnen får sin fars familjenamn (förutsatt att någon far finns).

Japanska familjenamn innehåller i likhet med svenska väldigt ofta ord kopplade till naturen:

Kimura = *träd, by*

Takeda = *bambu, risfält*

Yamashita = *nedanför berget*

Moriyama = *skog, berg (jmf Skogsberg!)*

En glimt av de nöjeskvarter i Tokyo, som lockar så många utlänningar till staden. Observera hur de fyra olika skriftsystemen blandas huller om buller.

Öriket Japan

städerna färre och många av dessa områden blir allt mer avfolkade. Japan omgärdas av fyra hav: Stilla havet, Japanska sjön, Ochotska havet samt Östkinesiska sjön. Därtill kommer också det skärgårdslänkande Japanska innanhavet, ihopklämt mellan Shikoku och Honshu.

Klimatet i Japan skiftar mellan varmt tempererat, närmast tropiskt klimat nere på Riukiuöarna (årlig medeltemp. +20° C) och snöklimat uppe på Hokkaido (årlig medeltemp. +4°). Hela landet utstår varje år en monsunregnperiod under försommaren och en period med tyfoner under sensommaren, även om intensiteten och styrkan i dessa väderfenomen avtar ju längre norrut de kommer.

Japan delas in i 47 administrativa områden, s.k. prefekturer. På japanska används termen **ken** om 43 av dessa prefekturer, medan Kyotos (**Kyōto**) och Osakas (**Oosaka**) prefekturer kallas **fu**, Tokyos **to** och Hokkaidos **dō**.

Infrastrukturen är väl utvecklad i Japan. Ett bekvämt och inte allt för dyrt sätt att färdas är med tåg. Förutom expresståglinjen Shinkansen, som går sträckan Hakata (Kyushu) – Kyoto – Tokyo – Hachinohe (norra Honshu) samt Tokyo – Nīgata, finns också vanliga snabbtåg och åtskilliga lokala linjer. I de flesta prefekturer finns också en flygplats, och påkostade, säkra motorvägar korsar hela landet.

Övningar

1 Vilken fras kan tänkas i följande situationer?

Japan består av fyra huvudöar, Honshu (**Honshū**), Hokkaido (**Hokkaidō**), Kyushu (**Kyūshū**) och Shikoku, samt ett oräkneligt antal mindre öar. Totalt uppgår örikets landmassa till 377 835 km² (Sverige: 449 964 km²), varav större delen utgörs av bergsområden som är föga lämpade för jordbruk och bebyggelse. Detta har lett till att den japanska landsbygden numera är kraftigt exploaterad i stora delar av landet, i synnerhet de stora slätterna Kantō (runt Tokyo), Kinki (Osaka – Kyoto) och Nōbi (Nagoya). Sträckan mellan huvudstaden Tokyo (**Tōkyō**) i öst och Kobe (**Kōbe**) i väst är därför likt ett radband av mer eller mindre sammanväxta storstäder och industricentra. På norra och nordvästra Honshu, Hokkaido, Shikoku och södra Kyushu är stor-

e

2 Besvara följande frågor med hela meningar.

Exempel:

Watanabe, senpai.

- Watanabe-san wa kōhai desu ka?
- Īe, Watanabe-san wa kōhai dewa arimasen. Senpai desu.

Hamada, ryōshi, nihon-jin

- a Hamada-san wa shōgakusei desu ka?

- b Hamada-san wa chūgoku-jin desu ka?

Bobu, kankōkyaku, amerika-jin

- c Bobu-san wa nihon-jin desu ka?

- d Bobu-san wa kankōkyaku desu ka?

3 Översätt följande meningar till japanska.

- a "Krig och fred" (**Sensō to heiwa**) var inte så bra.

- b Mifune Toshirō var skådespelare.

- c (Min) vän var inte lärare.

- d Jag var universitetsstudent.

f

4 Ställ passande frågor till följande svar:

a Kazuyo: Shū-san wa, _____

_____?

Shū (Zhou): Ē, sō desu. Chūgoku-jin desu.

b Hiroshi: Kimura-san, _____

_____?

Kimura: Hai, genki desu. Demo chotto nebusoku desu.

c Shōji: Mayumi-chan, _____

_____?

Mayumi (vän): Un, genki. Shōji-kun wa?

d Ryōko: Yamada-san no musuko-san wa

_____?

Yamada: Ē, watashi no musuko wa shōgakusei dewa arimasen. Chūgakusei desu.

5 Översätt följande fraser till japanska:

a Hans son

b Japanskt namn

c Min lärare i japanska

d Kazuyos senpai

e Skolkamrat (eg. "skolas vän")

De flesta japaner har mobiltelefon. Men - till skillnad från Sverige - hör det till sällsyntheterna att folk använder dem i tunnelbanor och bussar, eftersom det är förbjudet.